

УДК 347.951.3

Шиманович О.М.

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ УХВАЛ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Судом першої інстанції виносяться різні ухвали, якими оформляються процесуальні дії самого суду, а також осіб, які беруть участь у справі. Тобто в судових ухвалах виражається різноманітна розпорядча діяльність суду. Отже, різноманітний характер і різне правове значення ухвал дає можливість класифікувати їх на певні види. Однак у той же час різноманітність ухвал суду ускладнює можливість їхньої стрункої класифікації.

Треба зазначити, що з розвитком інституту судових ухвал відбувалася відповідна зміна в підходах до його класифікації. Однак і до сьогодні не існує однозначного підходу до цього питання. Вітчизняні науковці не досить часто звертаються до цієї вкрай актуальної для юридичної науки теми. Така позиція викликає певні труднощі як в теоретичному, так і в практичному плані. Дослідженню даного питання в науковій літературі приділяли увагу такі вчені, як З.К. Абдулліна, Г.В. Воронков, Е.М. Мурадьян, В.К. Пучинський, Д.М. Чечот, Ю.Н. Чуйков [1-6]. Проте основна проблема полягає в тому, що в переважній більшості ці дослідження сягають середини ХХ століття й тому, не враховують певною мірою всіх змін, які мають місце в суспільних реаліях сьогодення. І саме це спонукає нагальність нового осмислення та наукового дослідження цієї проблеми. Необхідність теоретичної розробки питань, пов'язаних із видами судових ухвал, а також величезна практична значимість цього питання й зумовили вибір даної теми.

Автор ставить перед собою завдання з'ясувати сутність кожної ухвали суду першої інстанції з метою відмежування їх одна від одної, продемонструвати своєрідність і значення кожної ухвали для судової практики. Чітке уявлення про сутність і зміст судових ухвал сприяє виконанню завдань цивільного судочинства та ефективності правосуддя.

Класифікація ухвал суду першої інстанції можлива за різними критеріями: за суб'єктом, за порядком постановлення й оформлення, а також за змістом.

Оскільки до прийняття ЦПК 18 березня 2004 року справи у судах першої інстанції розглядалися як колегіально, так і одноособово суддею, ухвали класифікували за суб'єктом складом. Процесуалісти [7, с. 110; 8, с. 221], які класифікували ухвали за суб'єктом не розходилися в своїх думках, що ухвали суду поділяються на два види: одноособові та колегіальні. Однак відповідно до ст. 18 чинного ЦПК України цивільні справи в судах першої інстанції розглядаються одноособово суддею, який є головуючим і діє від імені суду, тому проводити таку класифікацію зараз не доцільно.

Класифікувати судові ухвали можна за такою ознакою як порядок постановлення й оформлення. Така класифікація не викликає будь-яких дискусій із боку вчених. За цією ознакою процесуалісти [9, с. 144; 10, с. 251-252] поділяють судові ухвали на два

види: ухвали, що виносяться у формі окремого процесуального документа і ухвали, що заносяться до журналу (протоколу) судового засідання.

При вирішенні нескладних питань ухвала може бути винесена судом після обговорення на місці без видалення в нарадчу кімнату. У такому випадку в журналі судового засідання вказуються питання, з яких виносяться ухвала, мотиви, за якими суд прийшов до своїх висновків, дається посилання на закон. Але, як правило, судові ухвали виносяться в письмовій формі у вигляді окремого процесуального документа (наприклад, ухвала про зупинення провадження в справі). Вони постановляються зі складних питань справи у нарадчій кімнаті. Необхідність винесення ухвали в нарадчій кімнаті може виникнути, коли потрібно широке мотивування ухвали, а також, якщо щодо вирішуваного питання учасники справи висловили різні думки тощо. Питання про те, які ухвали, в якій формі виносяться, вирішується судом у залежності від складності питання і від особливості стадії цивільного процесу, у якій вони виносяться.

У теорії цивільного процесуального права найбільш складною та дискусійною є класифікація судових ухвал за змістом. Також потрібно зазначити, що ця класифікація є найбільш важливою при розгляді питання про реалізацію завдань і цілей судочинства. Однак з приводу класифікації судових ухвал за змістом не існує єдиної точки зору. Аналізуючи літературні джерела, можна зробити висновок, що науковці, які досліджували це питання, у своїх поглядах розподілились на декілька груп.

Так, наприклад, такі процесуалісти як В.А. Мусін, Н.О. Чечина, Д.М. Чечот вважають, що суд виносить ухвали трьох видів: підготовчі, окремі та ухвали, що перешкоджають виникненню цивільного процесу в справі [11, с. 275-276]. А такі вчені як П.І. Радченко, Г.О. Жилін вважають, що існує чотири види судових ухвал: підготовчі, заключні, окремі та ухвали, що перешкоджають виникненню цивільного процесу [12, с. 360-362; 13, с. 134-136].

Однак не можна визнати вдалим підхід вищезазначених учених, у зв'язку з тим, що він надзвичайно узагальнений і не виявляє всіх особливостей ухвал суду першої інстанції. Існують й інші, більш прогресивні наукові думки з приводу класифікації судових ухвал за змістом. Так, С.І. Чернооченко, М.А. Тупчієв вважають, що суд постановляє п'ять видів ухвал – підготовчі, заключні, окремі, ухвали, які перешкоджають виникненню цивільного процесу в справі, ухвали з приводу винесеного рішення та його виконання [14, с. 178; 15, с. 16].

Але найбільш вдалий системний підхід до класифікації ухвал суду першої інстанції був запропонований М.К. Треушниковим, який поділяє судові ухвали на: підготовчі, ухвали, що перешкоджають виникненню цивільного процесу, заключні, ухвали суду з приводу винесеного рішення та його виконання, ухвали суду, що постановляються за заявами про перегляд рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами, окремі ухвали [16, с. 330-333].

На нашу думку, ухвали суду, що постановляються за заявами про перегляд рішення, ухвали або судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами, повинні займати окреме місце серед інших ухвал в системі їх класифікації, оскільки з ними пов'язана можливість суду, який ухвалив зазначені судові постанови, самому, без втручання вищих судових інстанцій, скасовувати своє рішення, ухвалу або судовий наказ. За своїм змістом такі ухвали не можна віднести до будь-якого виду вищеназваних ухвал суду і тому вони повинні складати окрему групу ухвал суду

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ УХВАЛ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

першої інстанції. Така класифікація дає більш чітку самостійність кожній групі ухвал, а також більш повно охоплює всі ухвали, які зустрічаються у судовій практиці. Вона зручна і для розробки інших питань, які пов'язані з судовими ухвалами і мають велике практичне значення (наприклад, з питаннями, пов'язаними з наслідками набрання ухвалами законної сили; з можливістю або неможливістю оскаржити деякі судові ухвали тощо).

Розглянемо детально кожен групу ухвал суду першої інстанції.

1) Підготовчі ухвали (ухвали суду, що забезпечують нормальний хід процесу до вирішення справи судом першої інстанції). Це найчисленніша група судових ухвал, що постановляються судом першої інстанції. Зміст і правові наслідки ухвал цієї категорії, час їхнього винесення різні, що пояснюється різноманітністю дій суду й великим обсягом його розпорядчої діяльності, його активною роллю в цивільному процесі.

Підготовчі ухвали на відміну від інших категорій судових ухвал мають метою підготувати й належно забезпечити умови для ухвалення судом законного й обґрунтованого рішення по суті спору. Як до судового розгляду, так і в ході його, судові ухвали цієї категорії мають своєю метою направити процес у напрямку найшвидшого вирішення спору по суті.

Як відомо, розпорядчі дії суду в кожній стадії процесу мають особливі цілі, і це відбивається на змісті та формі підготовчих ухвал суду. Підготовчі ухвали суду можуть бути винесені тільки в стадії підготовки цивільної справи до судового розгляду, до початку судового засідання і у стадії судового засідання, але ніяк не після ухвалення судового рішення. У стадії порушення справи вони, насамперед, служать меті реалізації права на звернення за судовим захистом, у стадії підготовки оформляють процесуальні дії, спрямовані на забезпечення правильного й своєчасного розгляду та вирішення справи.

Виходячи з того, яке коло питань вирішує та чи інша ухвала суду, їх можна розділити на: 1) ухвали, що постановляються з питань руху справи (ухвала про призначення справи до судового розгляду; про відкладення розгляду справи тощо); 2) ухвали залежно від збирання доказового матеріалу (ухвала про призначення експертизи, про виклик свідків тощо); 3) ухвали, що постановляються з питань залучення в процес нових осіб чи про заміну учасників процесу (ухвала про залучення чи допущення третіх осіб тощо); 4) ухвали про забезпечення позову, про слухання справи в закритому судовому засіданні й інші подібні ухвали. Усі перераховані ухвали за змістом не стосуються суті спору, а стосуються лише окремих питань, що виникають у ході процесу.

Таким чином, всі ухвали цієї групи, у кінцевому результаті, сприяють виникненню й розвитку процесу, хоча в кожній із них вирішуються окремі питання, що виникають при подачі позовної заяви чи в процесі провадження в справі. Вони ніби направляють хід процесу, його виникнення та розвиток.

2) Ухвали, що перешкоджають виникненню цивільного процесу в справі. На відміну від підготовчих ухвал ці ухвали не сприяють розвитку процесу й ухваленню законного й обґрунтованого рішення, а навпаки перешкоджають порушенню справи чи зупиняють її подальший рух усупереч волевиявленню особи, яка звернулася за судовим захистом. Тобто ці судові ухвали виносяться, коли відсутні законні підстави для порушення справи та судового розгляду. До таких ухвал належать: ухвали про

відмову в прийнятті позовної заяви, про залишення позовної заяви без розгляду, про закриття провадження в справі (крім підстав закриття, пов'язаних із відмовою позивача від позову й визнанням мирової угоди сторін).

Судові ухвали даного виду не стосуються суті справи. Їхній зміст стосується лише неможливості за різними підставами розгляду справи в цьому суді чи взагалі в органах судової системи. У цьому суттєва відмінність даних ухвал від рішення суду, яким справа вирішується по суті. Винесення даних ухвал буде законним лише тоді, коли ці ухвали будуть припиняти неправомірне провадження в справі. Неправомірним процес може стати як і з самого початку свого виникнення, так і в ході руху справи. Мета цих ухвал полягає в завершенні процесу без вирішення судом питання по суті, щоб уникнути незаконного й необґрунтованого рішення. Необхідність у цьому виникає за таких умов: при відсутності у заінтересованої особи права на звернення до суду загальної юрисдикції за судовим захистом; при порушенні порядку здійснення права на звернення за судовим захистом; зі здійсненою реалізацією права на звернення за судовим захистом.

Право на судовий захист реалізується шляхом пред'явлення позову в суді. Недотримання необхідних умов, а також відсутність відповідних передумов для пред'явлення позову спричиняє неправомірність звернення до суду за судовим захистом, робить процес незаконним і створює привід для закриття процесу, що й оформляється ухвалою суду.

Але як свідчить судова практика суди інколи постановляють дані ухвали незаконно відмовляючи у правосудді. Так, наприклад, Оболонський районний суд м. Києва ухвалою від 27.05.2002 р., залишеною без зміни ухвалою Апеляційного суду м. Києва від 22.07.2002 р., позовну заяву Української асоціації споживачів в інтересах споживачів – жителів с. Крюківщина Києво-Святошинського району Київської області до товариства з обмеженою відповідальністю “Українська телефонна компанія” залишив без розгляду. Залишаючи позовну заяву без розгляду, суд виходив з того, що позивач не мав повноважень на ведення справи. Крім того, особи, в інтересах яких діяла Асоціація, не надали довіреності на право представляти їхні інтереси в суді (довіреність від 05.03.2002 р. не відповідає вимогам закону), не зазначені в позовній заяві, не притягнуті до участі у справі. На зазначені ухвали надійшла скарга від Української асоціації споживачів, в якій порушено питання про їх скасування у зв'язку з невідповідністю вимогам закону. Ознайомившись із матеріалами справи, Верховний Суд України скаргу задовольнив, вищезазначені ухвали скасував і направив справу на розгляд до суду першої інстанції [17]. Тому що згідно зі ст. 26 Закону України “Про захист прав споживачів” об'єднання споживачів мають право відповідно до законодавства захищати в судовому порядку права споживачів, які не є членами громадських організацій споживачів (об'єднань споживачів). Оскільки зазначене представництво виникло з підстав, передбачених законом, висновок суду про те, що Асоціація може представляти інтереси споживачів тільки на підставі довіреності, є помилковим. Таким чином, суд першої інстанції, постановивши таку ухвалу, незаконно і необґрунтовано відмовив у правосудді.

Загальною ознакою даних ухвал є те, що вони постановляються тільки у випадках, прямо зазначених у законі. Перелік підстав для їх винесення завжди вичерпний і не підлягає розширеному тлумаченню, тому що останнє може призвести до незаконної відмови в правосудді.

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ УХВАЛ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Отже, можна зробити висновок, що ці ухвали виносяться судом у різних стадіях цивільного процесу (до моменту винесення судового рішення) і, незважаючи на різні форми, усі ухвали цього виду припиняють провадження в справі, припиняють процесуальну діяльність сторін і суду, ліквідують процесуальні відносини чи перешкоджають їх виникненню.

3) Заключні ухвали. Заклучні ухвали є формою закінчення справи без ухвалення судового рішення. Однак винесення таких ухвал, як правильно вказує Г.В. Воронков, припиняє провадження в справі не внаслідок недоліків у праві на пред'явлення позову й недоліків у зверненні в суд за судовим захистом, а внаслідок розпорядчих дій сторін, які усувають спір за власним бажанням [2, с. 51].

До таких ухвал належать: ухвали про закриття провадження в справі через відмову позивача від позову; ухвали про визнання мирової угоди сторін. Ці ухвали суду прийнято називати заклучними через те, що вони закінчують процес у справі врегулюванням спору між сторонами. Тобто суд виносить заклучні ухвали в тих випадках, коли в силу волі сторін, подальший розвиток процесу стає безпредметним.

Позивач вправі відмовитися від позову на будь-якій стадії процесу (ст. 174 ЦПК). Мотивом для відмови може стати те, що позивач переконався в необґрунтованості своїх вимог, а також і те, що після пред'явлення позову відповідач виконав свої обов'язки перед позивачем. Однак суд повинен простежити чи можлива в даному випадку відмова від позову та чи не порушує така відмова права самого позивача, інших осіб, які беруть участь у справі, і взагалі закон. Сутність відмови позивача від позову полягає в тому, що спір про право усувається волею однієї сторони – позивача. Наслідком прийняття відмови від позову є закриття провадження в справі й постановлення ухвали.

Однак є випадки, коли бажання позивача, який відмовляється від позову, не збігається з волею відповідача, який, виступаючи проти позову, наполягає на ухваленні рішення про відмову в позові, й заперечує проти закриття провадження в справі. У такому випадку суд не приймає відмови від позову, якщо це буде порушувати права інших осіб, зокрема, відповідача. Суд розглядає справу і за результатами розгляду може ухвалити рішення про відмову в позові.

При цьому не можна погодитися з точкою зору П.П. Гуреева, що рішення в подібних випадках є зайвим, тому що спір між сторонами припиняється й суду після цього немає що вирішувати – рішення в справі в таких випадках є безпредметним, і непотрібним [18, с. 186].

Однак, таке твердження не тільки зводить роль суду до пасивної реєстрації подій, але й суперечить змісту закону. По-перше, тут можна говорити про моральне задоволення відповідача, який хоче, щоб всім стало відомо про неправомірність вимог позивача, по-друге, відповідач може потім пред'явити позов про стягнення моральних збитків (наприклад, такий позов позивача відбився на здоров'ї відповідача), по-третє, відповідач може вимагати потім від позивача і матеріальних збитків, які були йому завдані пред'явленням позову (наприклад, відповідач втратив час, а значить і якусь вигоду).

Цивільним процесуальним законодавством сторонам також надане право закінчити справу мировою угодою (ст. 175 ЦПК). На відміну від відмови позивача від позову мирова угода сторін являє собою взаємну згоду сторін про припинення спору. Суддя, одержавши заяву про мирову угоду, зобов'язаний перевірити мотиви й умови

такої угоди, зобов'язаний переконатися, що ця угода не порушує прав сторін, а також прав, свобод та інтересів інших осіб, не укладена в обхід закону, не носить фіктивний характер тощо. Санкціонування судом таких розпорядчих дій сторін закінчує справу, і подальше провадження в справі стає непотрібним. Однак показовою у даному випадку є справа за позовом Чорноморського транспортного прокурора в інтересах Одеського морського торговельного порту, Державної інспекції охорони Чорного моря, Одеського судноремонтного заводу “Україна” до мальтійської судноплавної компанії “Афініан Фейс Шиппінг лімітед” про відшкодування шкоди. Ухвалою Жовтневого районного суду м. Одеси від 21.06.2000 р. було затверджено мирову угоду, за умовами якої мальтійська компанія у зв'язку з розливом нафти відшкодовує шкоду: Державній інспекції – 3 млн. 725 тис. 435,4 долара США, порту – 856 тис. 12,2 долара США, заводу – 103 тис. 477,9 долара США, а також сплачує державне мито в сумі 23 тис. 556,3 долара США. Цією ж ухвалою провадження в справі закрито. Постановою президії Одеського обласного суду від 18.04.2001 р. ухвалу вищезазначеного суду залишено без змін, а протест заступника прокурора Одеської області – без задоволення. Однак судова палата в цивільних справах Верховного Суду України дані постанови судів скасувала, тому що постановляючи ухвалу про визнання мирової угоди, суд усупереч ч. 5 ст. 103 ЦПК погодився на сплату відповідачем такої суми коштів, якою шкода, заподіяна розливом нафти, відшкодовується не в повному обсязі, порушивши тим самим права та інтереси окремих юридичних осіб і держави. А подібне порушення цивільного процесуального закону є підставою для скасування ухвали про визнання мирової угоди [19].

Примирення сторін допускається на будь-якій стадії провадження в справі. Ухвала про затвердження мирової угоди має деякі риси властиві рішенням суду. Але при визнанні мирової угоди суд не вирішує спір між сторонами, а лише затверджує умови укладення мирової угоди, тому своє судження він оформляє не рішенням, а ухвалою.

4) Ухвали з приводу винесеного рішення та його виконання. Як видно з назви цієї групи судових ухвал, вони виносяться судом після ухвалення рішення та тісно пов'язані зі змістом самого судового рішення. Такі ухвали спрямовані на усунення недоліків рішення і створення необхідних умов для його реалізації. До них відносяться ухвали: про роз'яснення рішення; про негайне виконання рішення; про виправлення описок та арифметичних помилок; про відстрочку й розстрочку виконання тощо. Жодна з ухвал цієї групи не може перевіряти справи по суті, скасовувати чи суттєво змінювати ухвалене рішення.

Як правильно зазначає М.К. Треушников, одні ухвали цієї категорії роз'яснюють зміст ухваленого рішення, інші, у випадках, зазначених у законі, уточнюють зміст рішення і порядок його виконання залежно від обставин, що виникли до чи після ухвалення рішення, а треті забезпечують швидке і реальне виконання рішення [16, с. 331].

5) Окремі ухвали суду. Окремі ухвали складають особливу групу серед різних видів судових ухвал. За своїм характером окремі ухвали істотно відрізняються від інших ухвал суду першої інстанції, в яких обговорюються матеріальні й процесуальні права сторін й інших осіб, які беруть участь у справі. На відміну від них, окремі ухвали по суті не впливають на розвиток і результат процесу і не стосуються питань, що безпосередньо відносяться до розгляду цивільної справи.

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ УХВАЛ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Здійснюючи правосуддя, судові органи ставлять перед собою мету забезпечити дотримання законності в найважливіших сферах життя суспільства. Закон зобов'язує суд сприяти попередженню правопорушень. Суд зобов'язаний не тільки вирішити справу по суті, але й розкрити причини та умови, що породили злочин чи цивільне правопорушення, та вжити заходи для їх усунення та попередження. Суд, виявивши під час розгляду справи порушення закону, може постановити окрему ухвалу і направити її відповідним посадовим особам чи органам для певного реагування (ст. 211 ЦПК). Згідно з вимогами цивільного процесуального законодавства право винесення окремої ухвали має тільки суд. Інші органи не мають права виносити окремі ухвали. У силу того, що окрема ухвала виходить від органу державної влади (суду), вона носить обов'язковий характер для осіб і організацій, яких стосується.

Окрема ухвала суду є актом правосуддя, оскільки їй властиві як загальні риси, характерні для інших актів правосуддя, так і специфічні, які відмежовують її від останніх. Окрема ухвала – це правовий акт, що являє собою предмет виняткової компетенції суду; постановляється в умовах суворого дотримання процесуальної форми; набирає законної сили нарівні з іншими актами правосуддя; носить обов'язковий характер; у одній цивільній справі може бути постановлено кілька окремих ухвал; такі ухвали мають самостійний предмет впливу – негативні явища.

б) Ухвали, що постановляються за заявами про перегляд рішення, ухвали або судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами. Відповідно до ст. 361 ЦПК рішення або ухвала суду, якими закінчено розгляд справи, що набрали законної сили, а також судовий наказ можуть бути переглянуті у зв'язку з нововиявленими обставинами. У випадку виявлення підстав для перегляду справи за нововиявленими обставинами рішення або ухвала підлягають скасуванню, а справа – новому, повторному вирішенню. Отже, дії суду та інших учасників процесу спрямовані на те, щоб визначити необхідність повторного вирішення справи. У разі позитивного вирішення питання на цій стадії процесуальна діяльність суду та інших осіб, які беруть участь у справі, не припиняється, а буде трансформована в дії порядком позовного чи іншого провадження в суді першої інстанції. Такий перегляд є процесуальним засобом, що забезпечує законність і обґрунтованість рішень і ухвал, захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави, а, отже, й виконання завдань цивільного судочинства. Постанови суду переглядаються у зв'язку з нововиявленими обставинами лише судом, який їх ухвалив. За результатами розгляду заяви суд постановляє ухвалу про задоволення заяви і скасування рішення, ухвали або судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами або відмовляє у її задоволенні, якщо заява необґрунтована. Ухвала суду про задоволення заяви про перегляд рішення, ухвали або судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами оскарженню не підлягає. Але ухвала суду першої інстанції про відмову в задоволенні заяви про перегляд рішення, ухвали або судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами може бути оскаржена, тому що така ухвала перешкоджає подальшому руху справи.

Таким чином, розглянувши всі види судових ухвал, можна прийти до висновку, що існують обов'язкові ухвали суду, тобто такі ухвали, які повинні бути винесені в будь-якому цивільному процесі, а також такі ухвали суду, винесення яких залежить від настання ряду умов. Обов'язкових ухвал у зазначеному вище змісті може не бути в стадії судового розгляду справи. Тому що нерідко зустрічаються процеси, коли в

стадії судового розгляду взагалі не виникає необхідності винесення будь-яких ухвал, оскільки відсутні перешкоди для розвитку процесу, які усуваються тільки шляхом постановлення ухвал. Але в перших двох стадіях будь-якого процесу процесуальні дії суду в прийнятті позовної заяви, призначенні підготовки справи до судового розгляду обов'язково підлягають об'єктивуванню у формі ухвал. Цими діями виникнення процесу підтверджується офіційно, процес переводиться з однієї стадії в іншу, таким чином, є значним владний вплив суду на хід процесу з метою своєчасної реалізації цивільно-процесуальних правовідносин і ухвалення законного й обґрунтованого рішення. Отже, наявність у цивільному процесі обов'язкових ухвал показує, що судові ухвали – необхідний елемент процесу, і розвиток справи неможливий без винесення тієї чи іншої ухвали суду.

Список використаних джерел та література:

1. Абдуллина З.К. Определения суда первой инстанции в советском гражданском процессе: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – М., 1964. – 18 с.
2. Воронков Г.В. Определения суда первой инстанции в советском гражданском процессе. – Саратов: Изд-во Саратов. юрид. ин-та, 1967. – 119 с.
3. Мурадян Э.М. Частные определения суда по гражданским делам: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – М., 1969. – 16 с.
4. Пучинский В.К. Особое определение суда первой инстанции в советском гражданском процессе. – М.: Юрид. лит., 1956. – 82 с.
5. Чечот Д.М. Постановления суда первой инстанции по гражданским делам. – М.: Гос. изд-во юрид. лит., 1958. – 166 с.
6. Чуйков Ю.Н. Частное определение в гражданском судопроизводстве. – М.: Юрид. лит., 1974. – 119 с.
7. Тертышников В.И. Гражданский процесс. – Х.: ООО “РИРЕГ”, 1995. – 158 с.
8. Гражданское процессуальное право России / Отв. ред. М.С. Шакарян. – М.: Былина, 1996. – 400 с.
9. Кройтор В.А. Гражданский процесс. – Х.: Эспада, 2002. – 288 с.
10. Советский гражданский процесс / Отв. ред. К.И. Комиссаров, В.М. Семенов. – М.: Юрид. лит., 1978. – 431 с.
11. Гражданский процесс / Под ред. В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М. Чечота. – М.: Проспект, 1998. – 480 с.
12. Гражданский процесс / Под ред. В.В. Комарова (Глава написана П.И. Радченко). – Х.: Одиссей, 2001. – 704 с.
13. Жилин Г.А. Гражданское дело в суде первой инстанции. – М.: Городец, 2000. – 144 с.
14. Чернооченко С.І. Цивільний процес України. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 308 с.
15. Тупчиев М.А. Прекращение производства по делу в советском гражданском процессе: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – М., 1964. – 18 с.
16. Гражданский процесс / Под ред. М. К. Треушникова. – М.: Городец, 2000. – 672 с.
17. Ухвала судової палати в цивільних справах Верховного Суду України від 13 жовтня 2004 року // Вісник Верховного Суду України. Судова практика. – № 2 (54). – 2005. <http://www.scourt.gov.ua/>
18. Гуреев П.П. Судебное разбирательство гражданских дел. – М.: Госюриздат, 1958. – 199 с.
19. Ухвала судової палати в цивільних справах Верховного Суду України від 26 грудня 2001 року // Рішення Верховного Суду України. – 2002. <http://www.scourt.gov.ua/>

Надійшла до редакції 22.06.2007 р.